

Strany a voliči

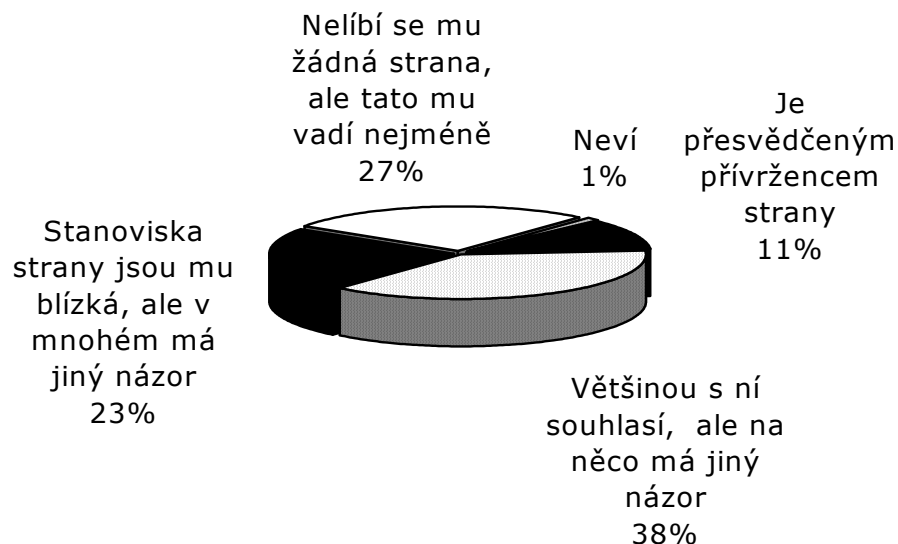
Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2005, v05-10</i>
Otázky:	<i>PV. 6, PV. 7</i>
Termín terénního šetření:	<i>10. – 17. října 2005</i>
Počet respondentů:	<i>1075</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>14. listopadu 2005</i>
Zpracoval:	<i>Daniel Kunštát</i>

I. Intenzita vztahu voličů ke stranám

Osloveným, kteří deklarovali preference nebo sympatie konkrétní politické straně (N=878), jsme v rámci říjnového šetření položili opakovanou otázku zjišťující intenzitu vztahu vůči této straně (viz graf č.1).¹

Graf 1: Vztah voličů k preferované straně v říjnu 2005

¹ „Jaký je Váš vztah k této straně?“

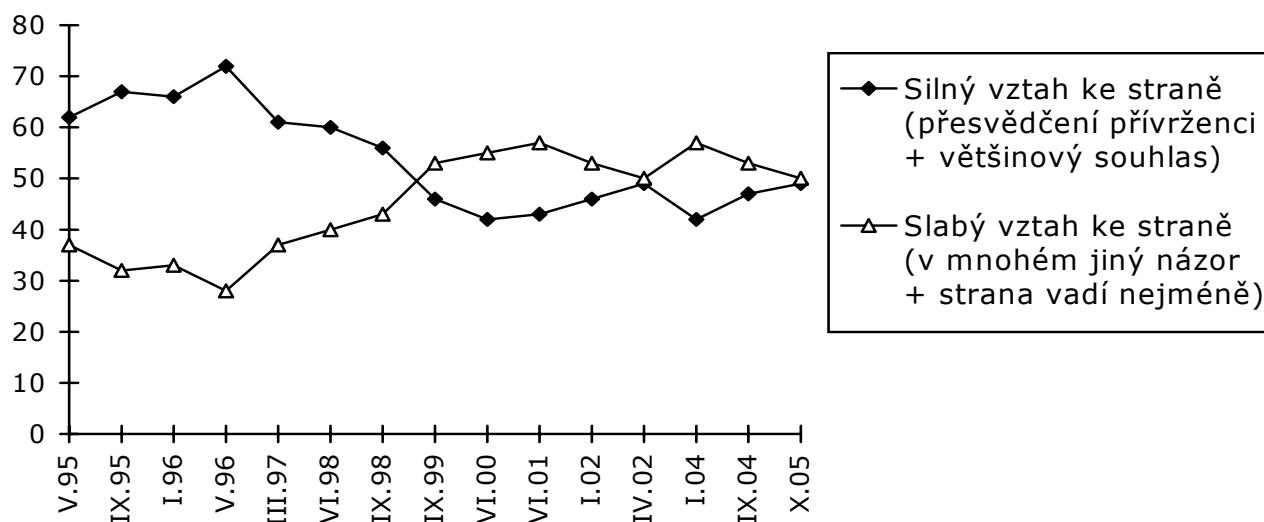
Tabulka 1: Postoje voličů vůči preferované straně - srovnání

	05/95	09/95	01/96	05/96	03/97	06/98	09/98	09/99	06/00	06/01	01/02	06/02	01/04	09/04	10/05
Je přesvědčeným přívržencem strany	22	18	19	22	16	20	15	10	11	13	14	14	12	12	11
Většinou s ní souhlasí, ale na něco má jiný názor	39	49	47	50	45	40	41	36	31	29	32	35	30	35	38
Stanoviska strany jsou mu blízká, ale v mnohém má jiný názor	21	18	19	17	20	17	22	27	25	27	23	20	25	25	23
Nelíbí se mu žádná strana, ale tato mu vadí nejméně	17	14	14	11	17	23	21	26	30	30	30	30	32	28	27
Neví	1	1	1	0	2	0	1	1	3	1	1	1	1	1	1

Pozn.: Součet 100 % ve sloupcích.

Za přesvědčené přívržence strany se označilo pouze 11 % voličů. Tradičně nejvýrazněji zastoupená skupina, vyjadřující většinový souhlas se stranou, se dlouhodobě pohybovala mezi 40 až 50 % dotázaných. Od roku 1999 ovšem jde pouze zhruba o třetinu dotázaných.

Bezmála každý třetí volič (v současnosti 27 %) dlouhodobě preferuje konkrétní stranu pouze z toho důvodu, že mu vadí nejméně (příčemž žádná se mu „nelíbí“). Až do roku 1997 byl tento podíl o více než 10 procentních bodů menší. Tento fakt dokresluje **celkové uvolnění vazeb mezi voliči a preferovanými stranami**, kdy spíše slabý vztah ke straně deklaruje polovina dotázaných (23 % má v mnohém jiný názor, 27 % se nelíbí žádná strana).

Graf 2: Postoje voličů k preferované straně (1995-2005)

Tabulka 2: Postoje voličů ke straně, které by dali hlas ve volbách (v %)

	Přesvědčený přívrženec	Většinou se stranou souhlasí	V mnohém jiný názor	Strana vadí nejméně
ODS	11	44	24	20
ČSSD	4	46	25	23
KSČM	24	47	15	14
KDU-ČSL	22	27	20	31

Pozn.: Procenta v řádku, dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Analýza elektorátu jednotlivých stran, u nichž je vzhledem k počtu respondentů možná, přinesla následující zjištění:

ODS tradičně disponovala relativně silnou identifikací svých příznivců, avšak i u této strany došlo v posledních pěti letech k poměrně významnému oslabení vazby elektorátu. ODS má v současnosti jen 11 % přesvědčených přívrženců, naopak pětina tuto stranu preferuje pouze proto, že jim nejméně vadí. **ČSSD** je stranou s nejslabší vazbou elektorátu, přičemž patrný je zde oproti ostatním stranám především velmi nízký podíl přesvědčených přívrženců (4 %). **KSČM** je nadále stranou s nejširším pevným voličským jádrem - má stále nejvíce přesvědčených přívrženců (24 %) i největší celkový podíl těch, kteří deklarují spíše silný vztah ke straně (71 %). Široký rezervoár rozhodných kmenových (přesvědčených) voličů je charakteristický i pro **KDU-ČSL** (22 %), jakkoliv i zde došlo v uplynulých letech k určitému rozvolnění vazeb k této formaci (podobně jako v případě ODS). V současné době proto celkem polovina voličů (51 %) pociťuje spíše slabou valenci k lidové straně.

II. Důvody volby politických stran

CVVM ve svém říjnovém šetření také zjišťovalo motivační zázemí volebních preferencí (viz tab. 3). Dotazováni byli lidé s volebním právem, kteří uvedli nějakou konkrétní stranu, již by ve volbách volili, resp. uvedli alespoň takovou, s níž sympatizují.²

Tabulka 3: Důvody volby strany (v %)

	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	ano/ne
Vyhovuje Vám její program?	17	66	7	2	83/9
Její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	16	66	10	4	82/14
Důvěřujete jejím představitelům?	12	60	18	3	72/21
Přesvědčila Vás její dosavadní činnost?	9	60	19	6	69/25
Je v kontaktu s občany a zná jejich problémy?	10	50	19	5	60/24
Chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	9	31	27	28	40/55
Účastníte se vnitrostranického života?"	3	5	18	73	8/91

Dotázaní se vyjadřovali zvláště ke každé kategorii, dopočet do 100 % v řádcích tvoří odpověď „nevím“. Údaje v posledním sloupci představují podíl součtů kategorií „rozhodně ano“+„spíše ano“ a „rozhodně ne“+„spíše ne“.

² Otázka: „Jaké důvody Vás vedou k tomu, že byste volil právě tuto stranu, resp. sympatizujete s touto stranou? Je to, protože...“

Téměř všeobecně se dotázaní shodli, že důvodem jejich volby je identifikace se stranickým programem (83 %), s obecným ideovým zaměřením strany (82 %) a důvěra k představitelům stojícím v čele stran (72 %). Jen o poznání menší konsensus existuje u důležitosti dosavadní činnosti strany (69 %). Dvě pětiny příznivců politických stran uvádí za pozadím svých preferencí názorovou orientaci rodiny. Nikoli překvapivým zjištěním je, že z nabídnutých důvodů stojí na posledním místě faktor participace na stranickém životě - v současnosti hraje roli v rozhodování jen u necelé desetiny respondentů.

Oproti poslednímu šetření v lednu 2004 nedošlo v rámci tohoto motivačního schématu k významnějším změnám s výjimkou nárůstu počtu respondentů, kteří připouštějí „rodinnou“ motivaci (+ 6%ních bodů). Z dlouhodobého hlediska nicméně lze obecně konstatovat poměrně vysokou stabilitu motivů volebního chování, avšak u některých klíčových aspektů se – zejména po roce 1998 – poměrně zřetelně snížila jejich „intenzita“. Naopak přes určité změny v procentním zastoupení se ve sledovaném období příliš nemění především pořadí motivů volby (viz tab. 4).

Nejsilněji vnímaným motivem je tradičně především pocit shody vlastního přesvědčení s celkovým ideovým zaměřením a programem preferované strany. K poměrně výrazné proměně v čase došlo v případě vlivu rodinného prostředí na volební chování dotázaných. V tomto ohledu lze zejména v posledních třech letech hovořit o vcelku zřetelné tendenci k formování a zesilování určité rodinné hodnotové orientace, která se projektuje i do politických preferencí dotázaných. Naproti tomu faktor přímé účasti respondenta na stranickém životě doznává tendenci právě opačnou, jeho vliv se postupně snižoval a již od voleb 1998 se udržuje na stejné, tj. na zhruba deseti procentní úrovni (v posledních letech došlo k dalšímu poklesu až pod tuto hranici).

Tabulka 4: Důvody preference politické strany: srovnání 1990 – 2005

	05/90	05/92	05/96	06/98	12/99	01/01	01/02	06/02	02/03	01/04	09/04	10/05
Vyhovuje Vám její program? ¹⁾	96	95	93	92	89	86	82	85	91	83	83	83
Její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	94	92	94	95	88	87	82	86	89	82	82	82
Důvěřujete jejím představitelům?	87	94	93	93	86	84	77	78	88	80	72	72
Přesvědčila Vás její dosavadní činnost? ²⁾	79	79	88	79	79	77	76	68	78	68	68	69
Je v kontaktu s občany a zná jejich problémy?	-	-	-	-	70	69	-	62	-	-	59	60
Chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	19	20	27	29	49	48	39	35	40	35	34	40
Účastníte se vnitrostranického života? ³⁾	28	18	15	11	10	7	8	8	9	8	7	8

Data v tabulce představují součet odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“, dopočet do 100 % u každého údaje jsou záporné odpovědi a „nevím“, velikost statistické chyby je +-3 %.

¹⁾ V předvolebních výzkumech zněla teze „vyhovuje Vám její volební program?“.

²⁾ V r. 1990 a 1992 byla použita formulace „strana udělala mnoho dobrého“.

³⁾ V šetřeních v letech 1990 až 1998 byla použita formulace „jste jejím členem, pracujete v ní?“.

Důvody uváděné potenciálními voliči konkrétních politických stran se v celkové podpoře jednotlivým tezím příliš nelišily. Rozdíly byly zpravidla jen v intenzitě, tj. v podílu odpovědí „rozhodně ano“ (tabulka 5); jejich analýza přinesla následující zjištění:

1. Potvrdilo se, že jednoznačně nejvyšší identifikace s preferovanou stranou je stále patrná u **KSCM**. Silně je akcentováno např. to, že strana má vyhovující

program, blízké zaměření a je v kontaktu s občany. Také u ostatních tezí jsme ovšem zaznamenali nadprůměrně vysoký podíl kladných odpovědí.

2. Za KSČM se z hlediska míry sebeidentifikace voličů s vybranou stranou nadále řadí elektorát **KDU-ČSL**, která je svým přívržencům blízká hlavně celkovým ideovým zaměřením a důvěrou v čelné představitele.

3. Příznivci **ODS** patří ve vztahu ke své straně k průměrně pevně ukotveným. Elektorát ODS v žádném sledovaném aspektu výrazněji nevybočuje z hodnot, které jsou charakteristické pro celý soubor voličů.

4. V podstatě identickým schématem (jako příznivci ODS) se z hlediska postojů k preferované straně prezentují stoupenci **ČSSD**. Ve většině sledovaných aspektů se, pokud jde o „intenzitu“, vyslovovali na úrovni průměrných hodnot.

Tabulka 5: Důvody volby strany z hlediska jednotlivých elektorátů (v %)

	celý soubor	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL
Vyhovuje Vám její program?	17	17	17	32	16
Její zaměření je Vám blízké, odpovídá Vašemu přesvědčení?	16	16	13	27	18
Důvěřujete jejím představitelům?	12	11	11	21	20
Přesvědčila Vás její dosavadní činnost?	9	10	6	19	10
Je v kontaktu s občany a zná jejich problémy?	10	5	5	33	15
Chce ji volit někdo z Vašich blízkých?	9	7	8	15	12
Účastníte se vnitrostranického života?"	3	1	2	9	4

Pozn.: Údaje v %. Data uvedená v tabulce představují podíl odpovědí „rozhodně ano“.